

אסופת פעילויות בתיאטרון בנושא "אורח חיים בריא"

מבוא

אסופת הפעילויות המוצעת מזמנת לתלמידים התמודדות עם נושאים מגוונים בנושא אורח חיים בריא, תוך התנסות יצירתית, חווייתית, הכוללת היכרות עם עולם התיאטרון והשפה הדרמטית ופיתוח מיומנויות אישיות וחברתיות.

אסופת הפעילויות משלבת טכניקות של משחקי תיאטרון, תיאטרון סיפור והפקת סצנות קצרות המתבססות על טקסטים שונים: שירים, סיפורים, פתגמים, קטעי עיתונות ומחזות.

האסופה המוצעת בנויה באופן מודולארי ובעלת שלושה חלקים, על פי 3 קבוצות גיל:

קדם יסודי- ב', ג'- ו', וחט"ב.

מטרת הפעילויות:

- חשיבה והתמודדות עם רעיונות ועמדות ביחס לנושא אורח חיים בריא
- פיתוח יכולת הקשבה והתבוננות יצירתית בנושאי השמירה על אורח חיים בריא
- מתן ביטוי באמצעות שפת התיאטרון לנושאים הנלמדים
- שכלול מיומנות התקשורת המילולית ובלתי מילולית
- פיתוח החשיבה, הדמיון והשליטה הגופנית
- פיתוח היכולת לביטוי מילולי כמשוב והתרשמות

פעילויות תיאטרון בעקבות שירים

הפעילות מיועדת לתלמידים בקדם יסודי - כיתה ב'

פעילויות תיאטרון בנושא: פיתוח המודעות לשמירה על הבריאות והסביבה, חינוך להיגיינה כללית והקניית הרגלי ניקיון. הפעילויות משלבות שירים, סיפורים, תמונות, חפצים.

שירים לדוגמא:

"הסבון בכה מאוד" מאת מרים ילן שטקליס, "אמבטיה" מאת ע' הלל, "ניקיון הידיים" מאת דתיה בן דור

הסבון בכה מאוד- מרים ילן שטקליס

הסבון בכה מאוד:
דני לא רוצה בי עוד!
ומברשת השיניים
מתייפחת שבעתיים
ואומרת למשחה:
אל תבכי אך היא בוכה.
והברז כעסן הוא כועס מאוד על דן.
והמים מים מים -
צר להם על האוזניים,
הם שרים-שרים שרים:
שורום-זורום-רים
דני דני מלוכלך,
מלוכלך כל-כך, כל-כך!
אם יבוא היום לגן,
מי ייתן שלום לדן?
כל אחד ישאל: מי זה?
מלוכלך כזה, כזה?
והדסה הקטנה תסתתר אז בפינה,
לא תכיר אותו בכלל,
כלל וכלל.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף המפמ"רים
הפיקוח על הוראת התיאטרון

- למדו את הילדים לשיר את השיר
- הציגו בפני הילדים תמונות המאירות את השיר, בקשו מהילדים לספר מה הם רואים בתמונה.
- הציגו בפני הילדים תמונות המאירות את השיר, בקשו מהילדים לספר סיפור אישי שלהם המתייחס לתמונה, או לאחד הרעיונות בשיר.
- בקשו מהילדים ליצור פסלים המבטא את הרעיונות בשיר.
- בקשו מהילדים להביע בתנועה או בפסל ולהוסיף משפט המאפיין את הסבון, את המברשת, את הברז. לדוגמא: מה אמר הסבון לדן..., מה אמרה המברשת...
- הכינו עם הילדים הצגת בובות פשוטות המתבססת על השיר. בקשו מהילדים ליצור דיאלוג בין שתי בובות לדוגמא: המברשת והשן, או הסבון והילד.

פעילויות תיאטרון בעקבות תמונות

הפעילות מיועדת לתלמידים בקדם יסודי - כיתה ב'

- הציגו לילדים תמונות המציגות אורח חיים כמו: מישהו מתעמל, מישהו משחק בכדור, מישהו מצחצח שניים וכו' בקשו מהילדים להציג את הפעולה תוך חזרה על הפעולות באופנים שונים בקצב שונה, בהתייחס לדמויות בני גיל שונה, מצב רוח שונה וכו'
- בקשו מהילדים לעמוד במעגל. כשלכל ילד ניתנת מילה כמו: שמש, כובע, מים. בכל פעם שהמנחה מציין/ת את אחד משלושת המילים, הילדים האלה משנים מקום במעגל. כשהמנחה אומר/ת: "חכמים בשמש" – כולם מחליפים מקום – ויוצרים מעגל חדש.
- בקשו מהילדים לבנות יחד רשימת אביזרים ופעולות שחשוב להקפיד עליהם כששוהים בשמש. בהמשך מקיימים שיחה קצרה על חשיבותו של כל אחד מהפריטים ברשימה.
- הציגו לילדים תמונות בהם מופיעים פרטים החשובים על מנת לשמור על בריאותם. בחלוקה לקבוצות, ניתן לבקש מכל קבוצה ליצור קטע קצר שבמהלכו כל אחד מהאביזרים בתמונה הופך לדמות שמנהלת דיאלוג בו היא מסבירה למה היא/הוא חשובים במיוחד, או כיצד היא עוזרת לשמור על בריאות הילדים.
- ניתן לשאול בשיחה איזו דמות הייתה המשכנעת ביותר מבחינה תיאטרונית ואיזה פריט/פעולה הם החשובים ביותר במציאות.

פעילויות תיאטרון בעקבות תמונות

הפעילות מיועדת לכיתות ג'- ו'

- הציגו לתלמידים את פירמידת המזון ובקשו מהם לבחור את אחד ממרכיבי המזון ולהציגו באופן פיסי, ניתן ליצור בובה המציינת את אחד ממרכיבי המזון.
- בקשו מהתלמידים להציג את מרכיב המזון באופן פיסי ולהוסיף משפט מילולי כמו: למה חשוב לאכול את אותו מרכיב מזון.
- חלקו לכל תלמיד דף עליו מצוין מרכיב מזון המצוי בפירמידת המזון. הסבירו כי כאשר יקראו בשם המרכיב עליהם להיכנס למרכז החדר. כל קבוצת מזון תיצור תת קבוצה.
- בקשו מהתלמידים ליצור פסל קבוצתי המחבר בין מרכיבי המזון של אותה קבוצה.
- בקשו מהתלמידים ליצור סיפור בהמשכים - סיפור שמתחיל במשפט.....
- בקשו מהתלמידים ליצור שמש אסוציאציות המתייחס למשפט.....
- בקשו מהתלמידים לבנות סיטואציה דרמטית המציגה דמויות במשפחה המתייחסות באופן שונה לרעיון המרכזי של שמירה על אורח חיים בריא
- הציגו לתלמידים כרטיסיות ועליהן תיאור של סיטואציה מחיי היום יום הקשורה באורח חיים בריא:
- בקשו מהתלמידים לתת ביטוי באופן פיסי, בפנטומימה, או במימיקה, בתנועה ובקול. לאחד הרעיונות המרכזיים בסיטואציה המתוארת
- בקשו מהתלמידים להציג תנועות בדיאלוג המאפיינות מצבים של קונפליקט בין הקולות השונים בסיטואציה המתוארת.
- בקשו מהתלמידים לבנות סיטואציה בה קיימים מצבי קונפליקט בין שתי דמויות המתייחסות לנושא שמירה על אורח חיים בריא באופנים שונים.
- בקשו מתלמידים אחרים להתערב בסיטואציה ולהציע סוף שונה.

פעילויות תיאטרון בעקבות סיפורים קצרים

הפעילות מיועדת לכיתות ג'-ו'

סיפורים לדוגמא: "קריוס ובקטוס" מאת אגנר תורביון; "הכינה נחמה" מאת מאיר שליו

הפעילות מתחלקת לשלבים

- שלב קריאת הסיפור, שיחה והבנת המשמעות של הסיפור
 - שלב תכנון ו האירוע הבימתי
 - שלב הצפייה
 - שלב עיבוד החוויה
- בכל אחד מהשלבים נוכל לציין כמה מרכיבים:
- המרכיב המילולי - שימוש במילה, בטקסט
 - המרכיב הפיסי - שימוש בתנועה וקול
 - המרכיב החזותי - שילוב של אלמנטים כמו: מרכיבי תפאורה, תלבושות, מוסיקה ואביזרים
 - המרכיב הדיאלוגי - יצירת קשר בין המורה לתלמיד ובין התלמידים לבין עצמם

מהלך הפעילות

- בחרו את הטקסט מתוך אוסף סיפורים המתאים לנושא.
- ספרו לילדים את הסיפור ובקשו מהם לתאר בקצרה את סיפור העלילה.
- שוחחו עם התלמידים בנושא הסיפור.
- שוחחו עם התלמידים בנושא המשמעות של שם הסיפור.
- השתמשו במילות שאלה - מי הן הדמויות, מה מקום ההתרחשות, מה זמן ההתרחשות, מה קורה ולמה.
- שוחחו עם התלמידים והחליטו מהן התחנות בסיפור (חלוקת הנרטיב לחלקים).
- שוחחו עם התלמידים והחליטו מהי נקודת התפנית בסיפור.
- שוחחו עם התלמידים כיצד ניתן לעצב ולתת משמעות לסיפור בהיבט הוויזואלי.
- שוחחו עם התלמידים בנושא המשמעויות של תמונות ואיורים הנלווים לטקסט המילולי.
- שוחחו עם התלמידים בנושא אפיון הדמויות, מה הדמויות רוצות וכיצד הן פועלות על מנת להשיג את רצונן, מה הן מרגישות, עם מי הן נפגשות.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף המפמ"רים
הפיקוח על הוראת התיאטרון

- שוחחו עם התלמידים בנושא אפיון יחסי הכוחות בין הדמויות, הגדרת הקונפליקט בסיפור.
- חלקו את הקבוצה למספר קבוצות קטנות, כשלכל קבוצה אחריות על חלק אחר בסיפור.
- בקשו מהתלמידים לצייר ציור המתאר את התמונה הבימתית.
- בקשו מהתלמידים להציג את הדמויות בסיפור, תוך התייחסות לפרטים פיזיים של הדמות, תכונות חיצוניות - כיצד הדמות נראית, הבעת הפנים, סדור שיער, מבנה גוף, יציבה, דיבור, גובה הקול, קצב הדיבור, עוצמה.
- בקשו מהתלמידים להציג מונולוג קצר של הדמות המבטא מה היא רוצה.
- תכננו יחד עם כל קבוצה איך ניתן לעצב את המרחב ההצגה על פי הציורים שצוירו על ידי התלמידים. הוסיפו מוזיקה, חפצים ואביזרים, תלבושות ואיפור.
- הציגו את הסיפור, כאשר ניתן לשלב את המורה בתפקיד המספר/ת המקשר/ת בין התמונות בהצגה.
- שוחחו עם התלמידים בעקבות ההצגה, תוך ההתייחסות להיבט הוורבאלי - הצגת החוויה מנקודות המבט של המורה והילדים (התייחסות לחוויה האסתטית, הרגשית והערכית).
- דיון בנושאים כגון: היכן התחולל המעשה בסיפור והיכן במרחב האשלייתי המעוצב, מה הפרופורציות בין החלק החזותי (התיאטרון) לחלק המילולי (סיפור) במה משרתים אותנו חלקים אלו, מה כוחם? מה חולשתם?

פעילויות תיאטרון בעקבות פתגמים העוסקים בנושא אורח חיים בריא

הפעילות מיועדת לכיתות ג'- ו'

- הפתגם "נפש בריאה בגוף בריא" אינו רק סיסמא אלא... השלם
- בקשו מהתלמידים להסביר את הפתגם
- בקשו מהתלמידים להציג בפנטומימה את אחד הרעיונות שעלו בשיחה
- בקשו מהתלמידים להציג פסלים המתארים את הפתגם
- קראו עם התלמידים דוגמאות לפתגמים בכיתה. שוחחו עם התלמידים במשמעות הפתגמים.
- בקשו מהתלמידים לבחור פתגם ולצייר ציור בנושא המשמעות של הפתגם.
- בקשו מהתלמידים להציג את כל אחת מהמילים בפתגם. ניתן לשלב משחק בו התלמידים האחרים מנחשים מהו הפתגם המוצג מתוך רשימת הפתגמים שניתנה לתלמידים.
- בקשו מהתלמידים לתת דוגמא למשמעות הפתגם מחיי היום יום שלהם.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף המפמ"רים
הפיקוח על הוראת התיאטרון

- בקשו מהתלמידים לכתוב דיאלוג קצר בו ניתן ביטוי למשמעות הפתגם.
- בקשו מהתלמידים להציג סיטואציה בה ניתן ביטוי למשמעות הפתגם (ניתן להשתמש בדיאלוג שנכתב).

מפתגם כתוב להצגה – בניית תהליך תיאטרוני המבוסס על פתגמים המתייחסים לנושא אורח חיים בריא

- על פי המודל המוצע, הכיתה מתחלקת לקבוצות הפקה בנות 3, 4 תלמידים. כל קבוצה מקבלת פתגם מתוך רשימת פתגמים. בשלבי העבודה השונים המורה תנחה את התלמידים באמצעות דפי עבודה.
- התלמידים נדרשים לתכנן ולהציג סצנה הנותנת ביטוי למשמעות הפתגם. ניתן לבחור להציג את הפתגם בתנועה, ו/ או בשיח.
- התלמידים יכתבו דוגמא מחיי היום יום שלהם לפתגם.
- התלמידים יחליטו מה נושא הסצנה בה יינתן ביטוי למשמעות הפתגם.
- התלמידים יחליטו מהי הסיטואציה בה ניתן ביטוי למשמעות הפתגם.
- יכתבו את מהלך העלילה בה ניתן ביטוי למשמעות הפתגם.
- התלמידים יחליטו מי הן הדמויות בסיטואציה.
- כל תלמיד יכתוב מספר נתונים על הדמות (תעודת זהות של הדמות).
- כל תלמיד יעצב את הדמות בסצנה באמצעות פריט לבוש, אביזר ובאמצעות תנועה וקול.
- התלמידים יחליטו מהו המקום בו מתקיימת הסצנה ומהו הזמן.
- התלמידים יכתבו את השיח בסצנה.
- התלמידים יעצבו את המרחב בו תתקיים הסצנה על פי הנתונים שנקבעו באמצעות פריטי תפאורה ומוסיקה.
- לאחר רישום של כל הנתונים, התלמידים יערכו מספר חזרות ויציגו את הסצנות.

רשימת פתגמים

- "הבה ניחל לנפש בריאה בגוף בריא"
- "במקום שיש בריאות, יש תקווה ובמקום שיש תקווה יש הכל".
- "אם יש לך שתי ככרות לחם - מכור אחת מהן, ובכסף קנה פרח"...

פעילויות תיאטרון בעקבות כתבות מהעיתונות העוסקים בנושא אורח חיים בריא כיתות ג'- ו'

- על פי המודל המוצע, הכיתה מתחלקת לקבוצות הפקה בנות 3, 4 תלמידים. כל קבוצה מקבלת כתבה שהופיעה בעיתון ועוסקת בנושא שמירה על אורח חיים בריא.
- בשלבי העבודה השונים המורה תנחה את התלמידים באמצעות דפי עבודה.
- התלמידים נדרשים לתכנן ולהציג סצנה הנותנת ביטוי לאחד הרעיונות העולים מתוך הכתבה. ניתן לבחור להציג בתנועה, ו/ או בשיח.
- התלמידים יחליטו מה נושא הסצנה בה יינתן ביטוי לנושא הכתבה.
- התלמידים יחליטו מהי הסיטואציה בה ניתן ביטוי לאחד הרעיונות בכתבה.
- יכתבו את מהלך העלילה בה ניתן ביטוי לאחד הרעיונות בכתבה.
- התלמידים יחליטו מי הן הדמויות בסיטואציה.
- כל תלמיד יכתוב מספר נתונים על הדמות (תעודת זהות של הדמות).
- כל תלמיד יעצב את הדמות בסצנה באמצעות פריט לבוש, אביזר ובאמצעות תנועה וקול.
- התלמידים יחליטו מהו המקום בו מתקיימת הסצנה ומהו הזמן.
- התלמידים יכתבו את השיח בסצנה.
- התלמידים יעצבו את המרחב בו תתקיים הסצנה על פי הנתונים שנקבעו באמצעות פריטי תפאורה ומוסיקה.
- לאחר רישום של כל הנתונים, התלמידים יערכו מספר חזרות ויצגו את הסצנות.

הפעילות מיועדת לתלמידי חט"ב' המתבססת על המחזה

במהלך הפעילות התלמידים יפיקו הצגה, תוך הכרות עם המחזה העוסק בנושא----- . הם ילמדו לבחור, לנסח ולארגן חומרים, תוך שימוש בשפת התיאטרון.

על פי המודל המוצע, הכיתה מתחלקת למספר קבוצות הפקה כאשר כל קבוצה בוחרת לעבוד על סצנה אחרת במחזה.

בשלב העבודה השונים המורה ינחה את התלמידים באמצעות דפי עבודה הנותנים פירוט לתיאור התפקידים ולשלבי העבודה:

- ערכת תחקיר ואיסוף מידע בנושא,----- . ניתן לבקש מהתלמידים כתיבת תחקיר בנושאים הרלוונטיים.
- קריאת המחזה.
- ניתן לבחור סצנה המאפיינת את נושא המחזה או סצנה שניתן לנתק אותה מההקשר ואשר עומדת בפני עצמה.
- ניתוח הדמויות, בניית תעודת זהות לדמויות במחזה.
- ניתוח מערכות היחסים בין הדמויות.
- הגדרת הקונפליקט בסצנה.
- בחירות של מרכיבי תפאורה, תלבושות, מוסיקה שיעצבו את הסצנה. התלמידים יכירו את בעלי התפקידים ההפקתיים: במאי, שחקן מעצב תפאורה, תלבושות, אביזרים, מוסיקה ותנועה. כל בעל תפקיד יידרש לקחת אחריות על מרכיב תיאטרוני אחר. בהנחיית המורה התלמידים יבחרו את מרחב ההצגה, יבחרו את פרטי התפאורה ודרכי הצגתה, יבחרו ויעצבו את המרכיבים הבימתיים האחרים: פרטי לבוש ואביזרים, המוסיקה ואפקטים קוליים.
- התלמידים יערכו חזרות עד שלב הצגת הסצנות.

ניתן להתייחס למחזות הבאים:

לרקוד עם עדן" ע"פ ספרה של רבקה מגן

פילים לא רוקדים בלט

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף המפמ"רים
הפיקוח על הוראת התיאטרון

מקורות

- אמנת התיאטרון, מדריך למורה, ליחידות הלימוד באמנות התיאטרון לבית הספר היסודי ולחטיבות הביניים במערכת החינוך הממלכתית, משרד החינוך התרבות והספורט, המינהל הפדגוגי, האגף לתוכניות לימודים, ירושלים, התשנ"ח